

god a cenzor?» — A cenzor mérges lesz a szokatlan hang hallatára.

— Igenis, — mondja. — Kihez van szerencsém?

— Szerencséje van Petőfi Sándorhoz, ki a mai előadáson szavalni akar, — volt a válasz.

— És mit akar szavalni uraságod, ha kérdenem szabad?

— Kérdezni szabad, de nem mondom meg! — jelenti ki kereken a költő.

Erre még ingerültebb lett a cenzor és így rivalt fel: »Nem mondja meg? Akkor nem szavalhat!«

Erre Petőfi faképnél hagyta az üres-fejű cenzort... Este természetesen zsúfolásig megtelt a színház. Tombolt a közönség és előhívják Petőfit. Az ifjú költő a tapsot megköszönve jelenti, hogy nem szavalhat, mert (és itt a cenzorra mutatott) a cenzor nem engedi meg! »De eljön még ezen uraknak is a napja!« fejezte be beszédét Petőfi. Erre zajos tüntetés következett, előadás után pedig vidám lakoma.

A cenzor pedig hosszú orral távozott a színházból...

...Egressy Gábor protekciója révén jutott hozzá, hogy álma teljesült és 1844. okt. 12-én végre fellépett a Nemzeti Színházban, a »Szökött katoná«-ban, Gémessy szerepében, még pedig Egressy jutalomjátékára. A fellépés azonban nem sikerült. Egressy Gábor így nyilatkozik e kudarcról: »Sándor elejétől végig bátran, kedélyesen játszott és ügyesen is mozgott, csupán hangja volt egy kissé fakó a sok dohányzástól. Hanem a végjelenetben ezt kell mondania az illetőkre mutatva: »Ez itt a vőlegény, ez pedig a menyasszony« — és Sándor e szavakat mondván, szórakozásból a leányt mutatta be vőlegényül, a fiút pedig menyasszonyul, mire a karzatról egy kis nevetés hallatszott. Sándor ez esetet a sors intésének vette s a színészi pályáról csakugyan végkép lemondott»...

...Lemondott tehát a pályáról, de hű maradt barátjához, Egressyhez, kit 1847. tavaszán Székesfehérvárra vendégszereplésére elkísérte; majd III. Richárd-járól magasztaló kritikát írt. De írt hozzá gyönyörű verset is, »Lear király« előadása hatása alatt, melyben Egressy elragadta őt művészetével. Így kezdődik a vers:

»Megénekellek!... de te léssz oka,
Ha énekem tán szabadon nem szárnyal,
Lerészegítéd szomjas lelkemet
Művészetednek' édes italával.«

... Az álmodott nagy sikert mégis megkapta a színpadon, az ország első színpadán: 1848 március 15-én!

Egressy Gábor elszavalta a Nemzeti Színházban lelkes közönség áhítatos figyelemével mellett szívéből írt »Nemzeti dal«-át, a Talpra magyart!

Az orkánszerű taps, a nemzet örömujjongása, a diadal boldogító perce kárpótlást nyújtott azért a tengernyi szenvedésért, amiből mint vándorszínésznek oly sokszor kellett kivennie a részét...

(Erődi Jenő.)

Petőfi színészi tehetsége. Az irodalomtörténet csodálatos egyértelműséggel és határozottsággal tör pácát Petőfi Sándor színészi kvalitásai felett. Megállapításait meglehetősen felületességgel és egyoldalúsággal az általa produkált színpadi sikerekre, illetve balsikerekre alapítja, anélkül azonban, hogy közelebbről vizsgálná a színpadi szereplések körülményeit. Elvégre érthető ez, mert hiszen az irodalomtörténet elsősorban a költőnek irodalmi méltatásával foglalkozik. De ha színészeti szakkönyv foglalkozik Petőfi személyével, úgy szükséges, hogy e kérdést behatóbb vizsgálódás tárgyává tegye és vizsgálja meg, vajjon a színész szempontjából tekintve is, elfogadhatjuk-e az irodalomtörténet erre vonatkozó megállapításait. A színpad iránti vágyakozás már korai ifjúságában — úgyszólván gyermekkorában — felbredt benne Aszódon, körülbelül 12–14 éves diákkorában. A színészi tehetség megállapítása szempontjából ez még nem sokat jelentő momentum, mert hiszen a polgári családok gyermekeiek legtöbbször az ifjú években fellángol egyszer a vágy a színpad iránt. Selmeci diákkorában azonban még élénkebben élt benne e vágy; itt a német színészek előadásait látogatta titokban és ettől, ép úgy mint Aszódon, a szülői és tanári intések és dorgálások sem tudták visszatartani. A selmeci diákok »Magyar társaságában« már mint szavaló is szerepel. A kör XI. ülésén a »Csák« című költeményt szavalta dicsérrel s a X'XII. ülésen, 1839. ja-